

Η ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΩΡΕΩΝ

ΥΠΟ

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΘΕΜΕΛΗ

ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Εἰς τὴν ἐργασίαν μου «Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐδρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων» (Ἀθήναι 1952) ἀναφέρω (σελίς 5), ὅτι καὶ ἄλλαι παράλληλοι πρὸς ἐκείνην μονογραφίαι ἔχουσιν ὑπ' ἐμοῦ καταρτισθῆ, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς νήσου Εὐβοίας, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουσιν ἔλθῃ εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος¹ ἄλλαι δὲ μέλλουσι νὰ δημοσιευθῶσιν, ὥστε, διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τῶν μονογραφιῶν, νὰ ἀποτελεσθῆ πλήρης Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς εἰρημένης νήσου.

Μία τοιαύτη μονογραφία, ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐκδοθεισῶν, εἶναι καὶ ἡ

1. Αἱ μέχρι τοῦδε ἐκδοθεῖσαι ἡμέτεραι ἐργασίαι, αἱ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Εὐβοίας ἀναφερόμεναι, εἰσὶν αἱ ἑξῆς: «*Παναγία Δεισιῶς*» Βόλος 1949.— «*Ὁ Μητροπολίτης Εὐδρίπου Παῖσιος*» ἐν Ἐκκλησίᾳ, ΚΗ' (1951) σελίς 53 κ. ἐ.— «*Δύο Θεόδωροι ἐπίσκοποι Εὐδρίπου*» Ἀθήναι 1951.— «*Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐδρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων*» Ἀθήναι 1952. Εὐμενῆ κριτικὴν περὶ μὲν τῆς ἐργασίας «*Δύο Θεόδωροι ἐπίσκοποι Εὐδρίπου*» βλέπε εἰς Ἀκτίνας, ἔτος ΙΕ' (1952), τεύχος 131, σελ. 425-426, περὶ δὲ τῆς ἐργασίας «*Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐδρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων*» βλέπε ἐν *Ποιμένι Μυτιλήνης*, ἔτος ΙΖ' (1952), ἀριθ. 5-6, σελ. 145-146. Πρὸς τοῦτοις ὁ Σερβ. *Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου κ. Βασιλείου*, ὁ ἱστορικὸς τῆς νεωτέρας Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εὐηρεστήθη νὰ μοι ἀποστείλῃ ταύτην τὴν κριτικὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ ἐνταῦθα εὐχαριστῶ αὐτῷ: «*Ἀθήναι τῆ 7 Ἀπριλίου 1952.*

Ἀγαπητέ μοι Ἅγιε Γραμματεῦ!

Μεῖ ἰδιαιτέραν χαρὰν ἔλαβον τὴν νέαν Σας μελέτην «*Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐδρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων*», τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσα μετὰ προσοχῆς καὶ διαφέροντος, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς συμπαιθικῆς, τοῦ συγγραφέως αὐτῆς, μορφῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, τὸ ὅποιον ἀναμφιβόλως θέλει συγκινήσει πάντα ἀναγνώστην, ἐκ τῆς Εὐβοίας, προερχόμενον.

Ὁ μελετητὴς τῆς ἐργασίας Σας ταύτης μένει ἀπολύτως ἱκανοποιημένος ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς διαρθρώσεως τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔργου, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον διὰ πρῶτην φορὰν ἐγκαινιάζεται σύστημα ἀξιολογήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Εὐβοίας. Κατ' ἀκολοθητὴν ἢ συμβολὴν Σας αὕτη ἔσται σπουδαιοτάτη διὰ τοὺς μεταγενεστέρους, οἵτινες πολλὰς πληροφορίας θὰ λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῆς.

Εὐχόμενος τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐνίσχυσιν πρὸς ἔκδοσιν καὶ ἄλλων ἔργων, καὶ ἐπικαλούμενος τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, διατελῶ μετ' ἄκρας ἐκτιμῆσεως καὶ ἀγάπης.

† Ὁ π. Λήμνου Βασιλείου».

προκειμένη, ἀφορῶσα εἰς τὴν ἐν Εὐβοίᾳ ἄλλοτέ ποτε διαλάμψασαν Ἐπισκοπὴν Ὠρεῶν.

Ἡ ὑπ' ὄψιν ἐπισκοπὴ εἶναι μία ἐκ τῶν ὀκτῶ ἐν ὄλῳ ἐπισκοπῶν Εὐβοίας, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον μόνον δύο, ἡ τῆς Χαλκίδος (Εὐρίπου), καὶ ἡ τῆς Καρυστίας (Καρύστου) ὡς Μητροπόλεις ὑφίστανται, ἐνῶ αἱ ὑπόλοιποι ἔξ ἐξέλιπον, σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι, ἀφοῦ προηγουμένως ἤκμασαν ἄλλαι μὲν ἐπὶ πολὺ ἕτεραι δὲ ἐπ' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα. Ἄλλ', ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι μόνον αἱ ἐν Εὐβοίᾳ ἐκλιπούσαι ἔξ ἐπισκοπαί, ἦτοι τῶν Ὠρεῶν, τοῦ Πορθμοῦ, τοῦ Αἰδωνος, τῆς Αἰδησοῦ, τῶν Καναλίων, καὶ τῶν Ζάγκων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα μετ' εὐλαβείας ἀναγινώσκει ὁ ἀσχολούμενος μὲ τὴν περιουλλογὴν τῶν τῆδε κἀκεῖσε περὶ αὐτῶν ἐγκατεσπαρμένων ἀνεπαρκῶν πληροφοριῶν. Εἶναι, ὁμολογουμένως, μέγας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Χώρα ἡμῶν ἄλλοτε ὑπαρξασῶν ἐπισκοπῶν, καθ' ὅσον μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὑφίστατο ὁ θεσμὸς τῶν ὑπὸ Μητροπόλεις ὑποκειμένων ἐπισκοπῶν, ἢ τῶν ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξαρτωμένων Ἀρχιεπισκοπῶν¹

Ἡ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἐπισκοπὴ Ὠρεῶν ἔχει μακραίωνα βίον, ἐμφανιζομένη ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 451, ὅτε ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς Θεόφιλος παρεκάθησεν εἰς τὴν, κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος συγκληθεῖσαν, ἐν Χαλκηδόνι Δην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, μέχρι τοῦ ἔτους 1820, ὅτε ἀναφέρεται ὁ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, τελευταῖος αὐτῆς ἐπίσκοπος, ὀνόματι Ἀγάπιος.

Εἰς τὴν πολυετῆ Ἱστορίαν τῆς ἱερωτάτης ταύτης ἐπισκοπῆς Ὠρεῶν παρέχει συμβολὴν τινα ἢ παροῦσα ἐργασία, οὐχὶ ἄνευ κόπου καταρτισθεῖσα, ἔνεκα ἰδίως τῆς σπάνιως τῶν περὶ αὐτῆς πληροφοριῶν, καὶ ἔνεκα τοῦ ὅτι διὰ πρώτην φορὰν ἐπιχειρεῖται ἡ ἐξιστόρησις τοῦ βίου αὐτῆς. Οὐχ' ἦττον ὅμως, «κρεῖσσον τὸ κατὰ δύναμιν εἰσενεγκεῖν ἢ τὸ πᾶν ἐλλεῖπειν», κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον.

Εἰς τὰ ἐξῆς δὲ κεφάλαια ἐκτίθενται τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν προκειμένην ἐπισκοπὴν. α) *Θέσις καὶ ὄνομα τοῦ Ὠρεοῦ*. β) *Ἱδρυσις τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ὀνομασίαι αὐτῆς*. γ) *Τάξις* καὶ *ἐξέλιξις τῆς ἐν λόγῳ ἐπισκοπῆς*. δ) *Ἐπίσκοποι Ὠρεῶν*. ε) *Πληροφορίαι τινὲς ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῆς ὑπ' ὄψιν ἐπισκοπῆς*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΩΡΕΟΥ

Ὁ Ὠρεὸς ἦτο πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐπίσημος καὶ πολυάνθρωπος, κειμένη εἰς τὴν βόρειον Εὐβοίαν, παρὰ τὴν θάλασσαν (βόρειος Εὐβοϊκὸς κόλπος),

1. *Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τόμος Α', Ἀθήναι 1920, σελ. 76—77, 124 κ. ἔ.*

δπου σήμερον εὐρίσκεται τὸ χωρίον Ὁρεοὶ ἢ «ς τοὺς Ὁρεοὺς», «ὑπὸ τῷ Τελεθρίῳ ὄρει ἐν τῷ Δρυμῷ καλουμένῳ, παρὰ τὸν Κάλλαντα ποταμὸν ἐπὶ πέτρας ὑψηλῆς» κατὰ τὸν Στράβωνα (Στράβων X 445, 446)¹. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Στράβων ἐν τῷ ἀνωτέρῳ χωρίῳ ὁμιλεῖ περὶ τῆς Ἰστιαίας, ἀλλὰ θεωρεῖται, ἐξ ἄλλου, ὅτι ὁ Ὁρεὸς καὶ ἡ Ἰστιαία ἦτο μία πόλις, καλουμένη δυσὶν ὀνόμασιν, ὡς ὁ αὐτὸς Στράβων ἀναφέρει (ἐν Βιβλ. Γ' Εὐβ. § 4). «Ἐνιοὶ—λέγει—τοὺς Ὁρεῖτας (κατοικοὺς τοῦ Ὁρεοῦ), πόλιν ἔχοντας ἰδίαν, φασὶ πολεμουμένους ὑπὸ τῶν Ἑλλοπιέων (κατοίκων τῆς ἐπὶ τοῦ Τελεθρίου ὄρους πόλεως Ἑλλοπίας) μεταβῆναι καὶ συνοικῆσαι τοῖς Ἰστιαιεῦσι· μίαν δὲ γεννηθεῖσαν πόλιν ἀμφοτέροις χρῆσασθαι τοῖς ὀνόμασι, καθάπερ Λακεδαιμόνων τε καὶ Σπάρτης ἢ αὐτῆς»². Κατὰ δὲ τὸν Πausανίαν (Πausανίας VII, 26, 4) μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἀττικῆς κληρουχίας εἰς τὸν Ὁρεὸν, ἡ Ἰστιαία ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων Ὁρεός³. Ἡ Ἰστιαία—Ὁρεὸς εἶχε δύο ἀκροπόλεις, καθὼς πολυπληθῆς καὶ σημαίνουσα ἐν Εὐβοίᾳ πόλις, ὡς ἀνωτέρῳ ἐλέχθη, ὡσαύτως δὲ καὶ θέατρον καὶ λιμένα⁴. Ὁ διὰ μέσου δὲ τῶν πρὸ Χριστοῦ χρόνων βίος τῆς πόλεως αὐτῆς ὑπῆρξε πολυκύμαντος καὶ σπουδαῖος, καὶ ἔχει ἀρκούντως ἐρευννηθῆ ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων ἐπιστημόνων⁵. Ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς βίος δὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν. Οὐχ ἦττον ὅμως, τὰ ἀνωτέρω, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἱστορίαν τοῦ Ὁρεοῦ ἀναφερόμενα, ἐθεωρήθησαν ἀπαραίτητοι εἰσαγωγικαί, οὕτως εἰπεῖν, πληροφοροίαι, δεδομένου ὅτι ὁ Ὁρεὸς (ἢ οἱ Ὁρεοὶ) ἐξηκολούθησε νὰ εἶναι σημαίνουσα, καὶ αὖθις, πόλις τῆς βορείου Εὐβοίας, οὐ μόνον ἀπὸ πολιτικῆς, ἀλλὰ κυρίως καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἐπόψεως, ἡ ὁποία καὶ ἐνδιαφέρει ἡμᾶς. Ἡ παρακμὴ τῶν Ὁρεῶν, τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς πόλεως, σήμερον χωρίου ἔχοντος χιλίους κατοίκους⁶, ὁπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἐπόψεως δέον νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἔπαυσε νὰ εἶναι ἕδρα ἐπισκόπου.

1. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου Ἰστιαϊκά, ἐν Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, τόμος Α', Ἀθήνησι 1936, σελ. 89 κ. ἑ.

2. Γ. Φιλαρέτου Ἰστιαία—Ὁρεία—Ὁρεὸς—Ἑλλοπία ἐν Παρνασσός, τόμος ΙΣΤ' (1893—1894) Ἀθήνησι, σελ. 833—840.

3. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 89.—Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, τόμος Α', Ἀθήνησι 1936, σελ. 10—11.—Κ. Α. Γουναροπούλου Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, Θεσσαλονίκη 1930, σελ. 105—108.—Σημειωτέον, ὅτι ἡ Ἰστιαία ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ἐν Ἰλιάδι, Β' 536—537, ὡς ἔξῃς :

«Οἷ δ' Εὐβοίαν ἔχον μένεα πνεῖοντες Ἄβραντες | Χαλκίδα τ' Εἰρέτριάν τε πολυστάφλόν θ' Ἰστιαίαν».

4. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 91.

5. Βλέπε τὴν ἐν ταῖς ὑποσημειώσεσι ταύταις βιβλιογραφίαν, καὶ Διονυσίου Π. Καλογεροπούλου Βιβλιογραφία Εὐβοίας καὶ Θεσσαλικῶν Σποράδων, Ἀθήνησι 1937.—Πενταησιακῆ Ἐπετηρίς, τόμος Α' (1925), σελ. 92—93.

6. Σημειωτέον, ὅτι οἱ Ὁρεοὶ σήμερον ἀποτελοῦνται ἐκ δύο χωρίων, τοῦ ἄνω, ἔχοντος 70 οἰκογενείας, καὶ τοῦ κάτω, ἔχοντος 130.—Ὁ Ναὸς τοῦ κάτω (παρὰ τὴν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑΙ ΑΥΤΗΣ

Ἡ Εὐβοία ἐδέχθη τὸν χριστιανισμὸν λίαν ἔνωρίς, καθ' ὅσον τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐν Ἀθήναις, καὶ ἄλλοι παράγοντες¹, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπικράτησιν καὶ διάδοσιν τῆς νέας ἔξ ἀποκαλύψεως θρησκείας εἰς τὴν μεγαλόνησον ταύτην, κειμένην εἰς τὸ μέσον τῆς Ἑλλάδος, ἣ ὁποία ἐγαλούχησε καὶ ἐξέθρεψε τὰς περιωνύμους ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας τῆς Νεαπόλεως, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Βερροίας, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Κρήτης². Τεκμήριον δὲ τῆς πρώτου διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Εὐβοίᾳ, πλὴν ἄλλων ἐπαρκῶν ἀποδείξεων, καὶ δὴ καὶ διὰ τὸ βόρειον μέρος αὐτῆς, ἔχομεν τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 696 ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χαλκίδος ἀποκειμένην ἀρχαίαν χριστιανικὴν λυχνίαν³, τῆς τρίτης ἢ τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, φέρουσαν ὠραῖον τὰ καὶ ἄλλα ὠραῖα πτηνὰ, ἡαμφίζοντα καρπούς, προερχομένην ἐκ τῆς, ἐγγὺς τῶν Ὁρωῶν κειμένης, Αἰδηψοῦ⁴. Οὐ μόνον δὲ εὔρεν ἔδαφος ἐν Εὐβοίᾳ ἡ νέα θρησκεία ἀλλὰ καὶ ἠὺξήθη εἰς ἀριθμὸν μελῶν⁵, προϊόντος τοῦ χρόνου. Καὶ εἶναι μὲν γνωστὸν ὅτι ὁ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας Μάρκος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Ἀγν ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (325)⁶, ἐπίσκοπος ὅμως Ὁρωῶν δὲν εἶναι γνωστὸς πρὸ τῆς Ἀγν ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451). Εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην ἔλαβε μέρος ὁ Ὁρωῶν Θεόφιλος, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη⁷. Κατὰ ταῦτα ἡ ἰδρυσις τῆς ἐν λόγῳ ἐπισκοπῆς πρέπει νὰ ἀναχθῆ εἰς παλαιότερους χρόνους, καὶ δὴ πρὸ τοῦ ἔτους τῆς Ἀγν ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

θάλασσαν) χωρίου τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, ὁ δὲ τοῦ ἄνω (παρὰ τὸ ἀρχαῖον φρούριον) ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

1. *Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη* Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρείπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθήναι 1952, σελ. 9.

2. *Θεολογία*, τόμος ΚΒ' (1951), σελ. 184 κ. ἔ.

3. Πρβλ. περὶ ἀρχαίων χριστιανικῶν λυχνίων ἐν *Κωνσταντίνου Ν. Καλλιπικού* Ὁ Χριστιανικὸς Ναός, Ἀλεξάνδρεια 1921, σελ. 186.

4. *Ν. Καλογεροπούλου* Παλαιοχριστιανικὰ καὶ Βυζαντινὰ μνημεῖα καὶ τέχνη ἐν Εὐβοίᾳ ἐν *Νέα Ἐστία*, ἔτος Γ', τόμος 19, τεῦχος 225 (1936), σελ. 618, καὶ σελ. 621 ἔνθα ἡ εἰκὼν τῆς ἄνω λυχνίας.

5. *Νέα Ἐστία* ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 662.

6. *Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη* ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 22-23. — Σημειωτέον ἐν ταῦθα ὅτι εἰς τὰς μὴ ἀπροσβλήτους φιλολογικῶς πηγὰς περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου (343) ἀναφέρεται ὅτι εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην παρευρέθη ὁ Χαλκίδος Σεβήρος. Βλ. *Mansi Sacrorum Conciliorum* τόμος Γ', στήλη 49.

7. Κατὰ τὸν καθηγητὴν κ. *Γερασίου Κοινιδάρη* «ἡ ἐπισκοπὴ Ὁρωῶν ἢ Ὁρωαίου ἢ Ὁρωῶν δέον νὰ θεωρηθῆ πιθανώτατα δημούργημα τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 8ου αἰώνου». Βλ. *Γερασίου Κοινιδάρη* Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ κλπ. Ἀθήναι 1934, σελ. 57-58.

Καὶ ἡ μὲν θέσις τοῦ Ὄρειου, τοῦ τιμηθέντος μὲ ἔδραν ἐπισκόπου, ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἑκατονταετηρίδων, παρέμεινε ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς γεωγραφικὴ θέσις, περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο λόγος ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ.

Τὸ ὄνομα δὲ αὐτοῦ ἀπαντᾷ οὐ μόνον ἄλλοτε εἰς πληθυντικὸν καὶ ἄλλοτε εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ κατὰ διαφόρους γραφάς. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ ὄνομα, ἐφέρετο, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, καθ' ἐνικὸν ἀριθμὸν, καίτοι ἐν τῷ λόγῳ Λυσίου κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου (§ 26) φέρεται καὶ ἡ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν γραφὴ αὐτοῦ. «Μετὰ Θεοτίμου—ἀναφέρει ὁ Λυσίας—δ' ἐπιβουλεύσας τῷ πατρὶ Ὄρειους προὔδωκε»¹. Καὶ κατὰ τοὺς μέσους δὲ χρόνους ἐνικῶς φέρεται τὸ ὄνομα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπαντᾷ ὅμως καὶ κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν. Οὕτω λ.χ. ὁ Παχυμέρης ἀναφέρει «Ὄρειον», καὶ «Σωρεούς» (ἀντὶ «Ὄρειους»). Ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς (1295—1360) ὡσαύτως ἀναφέρει «Ὄρειον» καὶ «Ὄραιόν»². Εἰς τὰ Πρακτικὰ δὲ τῆς Ζης Οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου (787) ὑπογράφει ὁ ἐπίσκοπος τῆς ὑπ' ὄψιν ἐπισκοπῆς Φιλιτῶς ἢ Φίλιππος ὡς «Ὄρειου»³. Εἰς τὴν «Τάξι» ἐξ ἄλλου, τὴν ἀναφερομένην εἰς τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Β' Ἀγγέλου (1185—1195) εὐρίσκεται τὸ ὄνομα κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ κατὰ διάφορον τοῦ ἐπικρατοῦντος τύπον, ἦτοι «Ὄραιων»⁴.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἴσως ἡ ἐρμηνεία τοῦ ζητήματος τούτου νὰ παρέχεται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς δύο ἢ περισσοτέρους οἰκισμοὺς (συνοικισμοὺς) νὰ διωκῆθη ἡ πόλις τῶν Ὄρειων, ὡς ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ σήμερον, καθ' ὅσον, ὡς ἀνωτέρω ὑπεσημειώθη, τὸ χωρίον Ὄρειοι σήμερον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ κάτω καὶ τὸ ἄνω χωρίον⁵.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν γραφὴν Ὄραιὸς ἢ Ὄραιων ἢ Ὄραιων⁶ δεόν νὰ θεωρηθῆ ὡς βέβαιον, ὅτι ἡ ἀγνοία τῆς ἀρχικῆς προελεύσεως τῆς λέξεως (Ὄρειων) καὶ ἡ ὁμοχημία αὐτῆς πρὸς τὸ ἐπίθετον ὄραιος (ὄραιοι), μετὰ συνδυσασμοῦ περὶ τῆς ὄραιότητος τῶν τόπων ἐν τῇ βορείῳ Εὐβοίᾳ, συνετέλεσαν νὰ υἰοθετηθῆ ἢ ἀπὸ τοῦ ἐπιθέτου ὄραιος παραγωγή καὶ ἐρμηνεία τοῦ ὀνόματος τῆς ἐξεταζομένης ἐπισκοπῆς. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, συμπεραίνεται οὐ μόνον ἐκ τοῦ δασεινομένου πρώτου γραμματος τῆς λέξεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ ε εἰς αι. Ἐπὶ τούτοις ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἔφερὲ ποτε

1. Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμος Α' (1904), σελίς 34.—«Ὄρειος—Ὄρειοι».

2. Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμος Α' (1904), σελ. 32.—*Migne* 149, 36 «...καὶ τμηκαῦτα ξυνέβαινε καταπλεῖν ἐς Ὄρειον πόλιν Εὐβοίας εὐλίμενον...». — Καθ' ἐνικὸν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα καὶ παρὰ Λατίνοις (Oreos). Νέος Ἑλληνομνήμων, ἐν. ἀνωτέρω σελ. 33. Πρβλ. Ἑπετηρὶς Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσός, τόμος Θ' (1906), σελ. 5 κ.έ.

3. Θεολογία, τόμος ΚΒ' (1951), σελ. 359.

4. Νέος Ἑλληνομνήμων, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 34.

5. Νέος Ἑλληνομνήμων, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 35-36.

6. Ἀπαντᾷ καὶ ἡ γραφὴ «Ὄρειου» ἐν *Gelzer Notitiae*, Μόναχον 1901, σελ. 556.

τὸν τίτλον Ὠραίων Τόπων¹, καὶ κατὰ παραφθορὰν φέρεται πῶς ἐπισκοπὴ Ἐτεροτοπίας (!) ἦτοι Ὠραιτοπίας (= Ὠραίων Τόπων)².

Δέον ὁμῶς νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ κατὰ τὴν πρὸ Χριστοῦ ἐποχὴν σύνδεσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὠρεοῦ μετὰ τῆς Ἰστιαίας, διὰ τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους, δὲν σημαίνει καὶ τὴν ταῦτισιν, κατὰ τοὺς νεωτέρους, μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν χρόνους, τῶν ὡς ἄνω ὀνομάτων, καθ' ὅσον ὁ μὲν Ὠρεὸς ἢ οἱ Ὠρεοὶ ἀνέκαθεν, μέχρι σήμερον, ἔχουν τὴν αὐτὴν γεωγραφικὴν παρὰ τὴν θάλασσαν θέσιν, ἢ δὲ ἱστορικὴ Ἰστιαία ἔπαυσεν ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 194 π. Χ. νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἱστορίαν, μνημονευομένου μόνου τοῦ Ὠρεοῦ³. Ἡ σημερινὴ δὲ πόλις τῆς Ἰστιαίας, κειμένη βορείως καὶ ἀνατολικῶς τῶν Ὠρεῶν, καὶ εἰς ἀπόστασιν ἕξ χιλιομέτρων, οἰκισθεῖσα ἴσως τὸ ἔτος 1464, ἦτοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, καὶ κατ' ἀρχὰς Ἐξωχώριον ἢ Ξηροχώριον⁴ ὀνομασθεῖσα, ἐν ἔτει 1913 ὀνομάσθη Ἰστιαία⁵, ἔνεκα τῆς περιανύμου ἀρχαίας Ἰστιαίας, οὐ μακρὰν κειμένης ἀπὸ τῆς θέσεως τῆς σημερινῆς Ἰστιαίας ἢ Ξηροχωρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

«ΤΑΞΙΣ» ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΛΟΓΩΙ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Ἡ ἐπισκοπὴ Ὠρεῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ ἔτους 733, ὅτε ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος Γ' τοῦ Ἰσαύρου (717-741) ἀπεσπάρθη τὸ καλούμενον Ἀνατολικὸν Ἰλλυρικὸν ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ρώμης, ὑπήγετο, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπαὶ Εὐδρίπου, Καρύστου, Πορθμοῦ, καὶ Αὐλῶνος, εἰς τὴν μητροπόλιν τῆς Κορίνθου⁶. Κατὰ τὴν «Διατύπωσιν» τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886-912) ἡ εἰκοστὴν ὀγδόην τάξιν ἔχουσα μητροπόλις τῶν Ἀθηνῶν εἶχε δέκα ἐπισκοπὰς ὑπ' αὐτήν, ἐν

1. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἱερὰ Μητροπολις Εὐδρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθῆναι 1952, σελ. 19, σημ. 5. — Νέος Ἑλληνομνημῶν, τόμος Α' (1904) σελ. 500-501, ἐνθα ἀναφέρεται, ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ὠρεοί, γράφοντες Ὠραιοί, παρετυμολογοῦσι, λέγοντες ὅτι τὸ χωρίον ὀνομάζεται οὕτω διότι «οἱ τόποι μας εἶναι ὠραῖοι».

2. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω σελ. 19, σημ. 5. Ἡ γραφὴ Ἐτεροτοπίας ἀναφέρεται, ἐν ἔτει 1669, ὑπὸ τοῦ Guillet.

3. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου Ἰστιαϊκά, ἐν Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, τόμος Α', Ἀθῆνῃσι 1936, σελ. 97.

4. Ν. Κ. Μπελλάρα Τὸ Ἐλύμνιον, 1940, σελ. 59, καὶ σελ. 85. Κ. Α. Γουναροπούλου Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, Θεσσαλονίκη 1930, σελ. 108. Σημειωτέον ὅτι τὸ «Ξηροχώριον», ἐν τῇ «ἐπαρχίᾳ Ὠρεῶν», ἀναφέρεται εἰς πατριαρχικὸν σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1593, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

5. Βλέπε Ἐφημερίδα Κυβερνήσεως, ἀριθ. φύλλου 113 (τεῦχος Α') τῆς 7 Ἰουνίου 1913, ἐνθα τὸ ἀπὸ 31 Μαΐου 1913 Β. Διάταγμα «περὶ μετονομασίας τῆς πρωτεύουσας τοῦ Δήμου Ἰστιαίων ἀπὸ Ξηροχώριον εἰς Ἰστιαία».

6. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω, σελίς 16.

αἷς καὶ τὰς ἐπισκοπὰς τῆς Εὐβοίας, ἦτοι τοῦ Εὐρίπου, τοῦ Ὁρεοῦ, τῆς Καρύστου, τοῦ Πορθμοῦ, καὶ τοῦ Αὐλῶνος¹. Ἡ ἐπισκοπὴ Ὁρεοῦ εἰς τὴν ὡς ἄνω «Διατέλεισιν» κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν μεταξὺ τῶν δέκα ἐπισκοπῶν τῶν ὑποκειμένων τῷ μητροπολίτῃ τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν πρώτην θέσιν καταλαμβάνει πάντοτε ἡ ἐπισκοπὴ Εὐρίπου, ἐξ οὗ ὁ ἐπίσκοπος αὐτῆς ἐνίοτε τιτλοφορεῖται πρωτεπίσκοπος Εὐρίπου².

Αἱ αὐταὶ πέντε ἐπισκοπαὶ τῆς νήσου Εὐβοίας, σὺν ἄλλαις πέντε ἐπισκοπαῖς, ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν ὑπαγόμεναι, ἀναφέρονται καὶ εἰς τὴν «τάξιν» Νείλου τοῦ Δοξαπατριῶ, τοῦ Ἀρχιμανδριτοῦ, ἀκμάσαντος τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα. Ἐν τῇ «τάξει» ταύτῃ τοῦ Δοξαπατριῆ ἡ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἐπισκοπὴ ἀναγράφεται «Ὁραιοῦ», καὶ ἔχει πάλιν πέμπτην θέσιν μεταξὺ τῶν ὑπὸ τὸν Ἀθηνῶν ὑποκειμένων ἐπισκοπῶν³.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1205 μέχρι τοῦ 1470 ἡ Εὐβοία διετέλεσεν ὑπὸ τοὺς Λατίνους. Αἱ ἐν αὐτῇ ἐπισκοπαὶ Εὐρίπου, Αὐλῶνος, Ὁρεοῦ, καὶ Καρύστου, ἐν ἔτει 1209, ὑπήχθησαν ὑπὸ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' (1198-1216) εἰς τὸν λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Βεράδου. Ὁ πάπας Ὀνώριος ὁ Γ' (1216-1227) ἤνωσε τὰς τρεῖς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπὰς Ὁρεοῦ, Αὐλῶνος καὶ Καρύστου μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Εὐρίπου, καὶ οὕτω παύει, πρὸς καιρὸν, ἡ ὑπαρξίς τῆς ἐπισκοπῆς Ὁρεῶν⁴. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος ἡ ἐπισκοπὴ Εὐρίπου ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Ἀθηνῶν, προαχθεῖσα (ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου [1259-1282]) εἰς μητρόπολιν, ἡ ἐπισκοπὴ Ὁρεῶν, μετὰ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῶν Καρύστου, Πορθμοῦ, Αὐλῶνος, καὶ Καναλίων, ὑπήχθη ὑπὸ τὴν νεοσύστατον ταύτην μητρόπολιν Εὐρίπου, καὶ ἔκτοτε πρώτην θέσιν κατελάμβανε μεταξὺ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπῶν τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην, ὡς μαρτυρεῖται ὑπὸ διαφόρων «τακτικῶν»⁵.

Εἰς τὸν χειρόγραφον χαρτῶν κώδικα τῆς πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τῆς Τυβίγγης («Κώδιξ Μ. 13»), γραφέντα ὑπὸ τοῦ Μαρτίνου Κρουσίου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1578, ἀναφέρεται ἡ ὑπ' ὄψιν ἐπισκοπὴ ὡς «τῶν Ὁραίων Τόπων», κατέχουσα τὴν πέμπτην θέσιν μεταξὺ τῶν τῷ Μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν ὑποκειμένων ἐπισκοπῶν, ἐν αἷς πρώτη ἀναφέρεται, ὡς συνήθως, ἡ ἐπισκοπὴ Εὐρίπου, περὶ τῆς ὁποίας ὁμως σημειοῦται ὅτι εἶναι μη-

1. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 16-17. - Πάλλη - Ποιτῆ Σύνταγμα Θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων, τόμος Ε', σελ. 481.

2. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθ. ἀνωτέρω, σελ. 16.

3. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 17.

4. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 17. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ἐπὶ λατινοκρατίας κτήματα τῶν Ἐπαρχιῶν Εὐρίπου καὶ Ὁρεῶν ἐδόθησαν εἰς Ἰωαννίτας καὶ Ναιτίας ἱερέας. Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας, Ἀθήναι, τόμος Δ' (1892), σελ. 86.

5. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 18.

τρόποις¹ καὶ οὐχὶ ἐπισκοπῇ. Ἄρα ὑπὸ τὴν μητροπόλιν Εὐρίπου ὑπήγετο κατὰ τὸ ἔτος 1578 ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Ὠραίων Τόπων, καὶ θὰ κατελάμβανε, ὡς ἐξ ἄλλων πηγῶν εἶναι γνωστόν, τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν Εὐρίπου ὑποκειμένων ἐπισκοπῶν Εὐβοίας.

Δὲν παρέμεινε ὁμοίως καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῆς ἐπισκοπὴ ἢ ἐπισκοπὴ τῶν Ὠρεῶν ἀλλὰ, ἀσφαλῶς ἔνεκα τῆς σημασίας αὐτῆς, τιθεμένης πρώτης, ὡς εἶδομεν, μεταξὺ τῶν τῷ μητροπολίτῃ Εὐρίπου ὑποκειμένων ἐπισκοπῶν, προήχθη εἰς ἀρχιεπισκοπὴν, ἥτοι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε μητροπολίτην Εὐρίπου ἐκκλησιαστικὴν Ἐπαρχίαν, ἀμέσως ἐξαρτωμένην ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Καὶ δὲν εἶναι μὲν γνωστόν τότε ἀκριβῶς ὀνομάσθη ἀρχιεπισκοπὴ ἢ τέως ἐπισκοπὴ Ὠρεῶν, δυνάμεθα ὁμοίως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ προαγωγή αὐτῆς ἐγένετο πρὸ τοῦ ἔτους 1626, ἢ κατ' αὐτό, καθ' ὅσον κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἀναφέρεται «ὑπόμνημα» ἐκλογῆς τοῦ Θηβῶν Δανιὴλ «πρῶν (ἦτοι μέχρι τότε) ἀρχιεπισκόπου Ὠρεῶν». Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἀπὸ τὴν «τάξιν» τοῦ ἔτους 1767 ἠλείπει τὸ ὄνομα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας τῶν Ὠρεῶν². Φαίνεται δὲ ὅτι μετὰ ταῦτα ὑπεβιβάσθη ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Ὠρεῶν, λαβοῦσα καὶ αὐτῆς τὸν τίτλον τῆς ἐπισκοπῆς, καθ' ὅσον ὁ τελευταῖος γνωστός ἀρχιερεὺς αὐτῆς Ἀγάπιος, ἐν ἔτει 1820 ὑπογράφει εἰς δικαστικὸν Χοτζέτι ὡς «ἐπίσκοπος» Ὠρεοῦ³.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΩΡΕΩΝ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Πρῶτος γνωστός ἐπίσκοπος τῆς ὑπ' ὄψιν ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ Θεόφιλος, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι συγκληθεῖσαν Δην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν ἔτει 451. Τῆς Συνόδου ταύτης, πλὴν ἄλλων ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετέσχε καὶ ὁ Κορίνθου Πέτρος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπήγετο καὶ ὁ Θεόφιλος Ὠρεῶν, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη⁴.

1. *Αρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη*, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 19.

2. *Κωνσταντίνου Σάθα Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη*, τόμος Γ', Βενετία 1872, σελ. 564-565. Βλέπε ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 580, ἐνθα ἐπὶ τοῦ Κωνηπόλεως Ἰωαννικίου Β', τὸ δευτέρου, 1617 Μαρτίου 5 «ὑπόμνημα ἀρχιεπισκοπῆς Ὠρεῶν [ἐν χρεῖα ἀσφαλῶς διατελούσης] εἰς τὸν πρωτοσύγγελλον Γαβριήλ». *Μ. Γεδεῶν Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες*, Ἀθῆναι 1938, σελ. 97. Εἰς τὸ γράμμα εἰδήσεως τοῦ, ἀπὸ Ὠρεῶν, Εὐρίπου Συμεῶν (1610) οἱ Ὠρεοὶ ἀναφέρονται ὡς ἔδρα ἐπισκοπῆς, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

3. *Μ. Γεδεῶν Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων*, Ἀθῆναι 1939, σελ. 275-277.

4. *Δημητρίου Καμπούρογλου Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, τόμος Α' Ἀθῆναι 1889, σελ. 324. *Τοῦ αὐτοῦ Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων*, Ἀθῆναι 1889, τόμος Α', σελ. 379.

5. *Θεολογία*, τόμος ΚΒ' (1951), σελ. 341. — *Μ. Le Quien Oriens Christianus*, τόμος Β', στήλη 203.

Ἐπισημασθέντος ὅτι ὁ Θεόφιλος ἀναφέρεται εἰς τὴν πρώτην καὶ εἰς τὴν ἕκτην Πρᾶξιν τῆς εἰρημένης ἱεράς Συνόδου¹.

ΦΙΛΗΤΟΣ

Ἐπισημασθέντος ὅτι ὁ Φιλητός ἢ Φίλιππος μετέσχε τῆς Ζης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν ἔτει 787, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πατριάρχου Κων/πόλεως Ταρρασίου, ἡτις κατεδίκασε τὴν εἰκονομαχίαν, ὥρισε δὲ τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων². Ὁ «Φίλιππος ἐπίσκοπος Ὁρεοῦ» ἀναφέρεται, μετὰ τὸν «Λέοντα ἐπίσκοπον Πόρθμον» (= Βάθεια Εὐβοίας), εἰς τὴν τετάρτην καὶ εἰς τὴν ἕκτην πρᾶξιν τῆς Συνόδου³. Εἰς τὴν ἑβδόμην πρᾶξιν αὐτῆς ὑπογράφεται ὡς ἑξῆς: «Φιλητός ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὁρεοῦ ὁμοίως» (ἦτοι «ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα»)⁴. Ὁ Φιλητός, ὑπογράφων τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου, χρησιμοποιοεῖ, ὡς καὶ οἱ συνεπίσκοποι οἱ μετασχόντες αὐτῆς, τὸ ἐπίθετον «ἀνάξιος» ἕνεκα τῆς τότε ἐπικρατούσης συνηθείας. Οὐ μόνον δὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐχρησιμοποιοῦν ὑπογράφοντες, τὸ πάλαι, οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ ἄλλα παράλληλα πρὸς τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ ἐπίθετα. Παραδείγματος χάριν, εἰς τὴν αὐτὴν Σύνοδον ὁ «Θεσσαλονίκης Θεόφιλος» ὑπογράφει ὡς καὶ ὁ Ὁρεοῦ: «Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης»⁵. Ὁ δὲ Κρήτης Ἡλίας: «Ἡλίας ἁμαρτωλός, ἐπίσκοπος τῆς Κρητῶν νήσου»⁶. Περαιτέρω «ὁ Σιλουανός Λήμνου», εἰς ἄλλην Σύνοδον, ὑπογράφει οὕτω: «Σιλουανός ἁμαρτωλός ἐπίσκοπος Λήμνου ὁρίσας ὑπέγραψα»⁷. Ἀλλαχοῦ πάλιν: «Νικόλαος ὁ καὶ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κωνσταν-

1. Σημειωτέον ὅτι ἐν *Mansi Sacrorum Conciliorum nova et amplissima Collectio*, τόμος ΣΤ', στήλη 577 (πρώτη πρᾶξις) ἀναφέρεται: «Θεοφίλου Ἀριαποῦ» (ἀντὶ Ὁρεοῦ), εἰς δὲ τὸν τόμον Ζ', στήλη 127 (ἕκτη πρᾶξις) «Theophilo Orei», καὶ ἐν τῷ τόμῳ Ζ', στήλη 717 «Theophilus episcopus civitatis Oriae supscripsi». — Πρὸς τοῦτοις σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν δευτέραν πρᾶξιν τῆς αὐτῆς Λης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μετὰ τὸν *Εἰρηναῖον Ναυπάκτου*, ἀναφέρεται «Κυρίλλος Ὁραιοῦ» (βλ. *Mansi*, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος ΣΤ', στήλη 949). Ἀλλὰ ὁ Κύριλλος οὗτος εἶναι ἐπίσκοπος Σούβριδος (ἐν Κρήτῃ), ὡς εἰς τὴν πρώτην πρᾶξιν ἀναφέρεται: «Κυρίλλου Σούβριτος» (*Mansi*, ἔνθα ἀνωτέρω, ΣΤ', 577, πρβλ. τετάρτην πρᾶξιν, *Mansi*, Ζ', 29).

2. *Θεολογία*, τόμος ΚΒ' (1951), σελ. 357.—*M. Le Quien Oriens Christianus*, τόμος Β', στήλη 203—204.

3. *Mansi*, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος ΙΓ', στήλη 145, καὶ στήλη 369 (ἕκτη πρᾶξις), ἔνθα ἀναφέρεται «Φιλητοῦ ἐπισκόπου Ὁρεοῦ».

4. *Mansi*, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος ΙΓ', στήλη 392.—*Migne* 98, 208.—Σημειωτέον ὅτι τῆς Συνόδου ταύτης μετέσχε καὶ ὁ «Ρουβίμ ἐπίσκοπος τοῦ Σκοπέλου». (βλ. *Mansi*, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος ΙΓ', στήλη 372.—*Migne* 98, 213).

5. *Migne* 98, 196.

6. *Migne* 98, 196.

7. *Mansi*, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος ΙΑ', στήλη 993 (Σύνοδος Τρούλλου).

τινουπόλεως τὰ προγεγραμμένα βεβαιῶν οἰκεία χειρὶ ὑπέγραψα»¹. Ἔτερος ὑπογράφει : «† Ὁ εὐτελής ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου Δημήτριος»². Ὁ δὲ Αὐλωνός : «† Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος Αὐλωνος Λαυρέντιος ὑπέγραψα»³. Τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν ἐπισκόπων ἔχουσι σήμερον ἀντικατασταθῆ ὑπὸ τοῦ ἐπιθέτου «ἐλάχιστος», ἐν τῇ συνήθει φράσει «ἐλάχιστος (ἢ ἀγαπητὸς ἢ πρόθυμος) ἐν Χριστῷ ἀδελφός», πρὸ τῆς ἀρχιερατικῆς ὑπογραφῆς τιθεμένης⁴.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Ὠρεοῦ Κωνσταντῖνος ἐγένετο γνωστὸς ἐκ μολυβδοβούλου «μετρίας διατηρήσεως καὶ ἀποτετριμμένου», ἀναγομένου δέ, ἐκ τῆς τεχνοτροπίας αὐτοῦ, εἰς τὴν ἐνάτην ἢ δεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ὅτε ἔζησεν ὁ κάτοχος αὐτοῦ ὡς ἄνω ἐπίσκοπος. Ἐπὶ τοῦ μολυβδοβούλου αὐτοῦ ὑπάρχει διπλοῦς σταυρὸς διηνητισμένος ἐπὶ τριβάθμου βάσεως, καὶ περὶ αὐτοῦ ἡ ἑξῆς ἐξίτηλος ἐπιγραφή, ὀπισθεν, διὰ κεφαλαίων βυζαντινῶν γραμμάτων :

«[†ΘΚΕ Β'Θ'Τ]Ο СО ΔΟΥΛ'Ο) ΚΟΝС — ΤΑΝΤΙΝ—Ε-ΠΙΣΚ.—Π'ΩΡΕΟΝ». Ἦτοι : [† Θεοτόκε βοήθει τ]ὸ σὸ δοῦλ(ο) Κωνσταντίν(ω) ἐπισκ[ό]π(ω) Ὠρεοῦ»⁵.

ΜΙΧΑΗΛ

Ὡς ὁ Κωνσταντῖνος οὕτω πως καὶ ὁ Ὠρεῶν *Μιχαὴλ* ἐγένετο γνωστὸς ἐκ σωζομένου μολυβδοβούλου μετρίας διατηρήσεως, τοποθετουμένου εἰς τὴν ἑνδεκάτην ἢ δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα. Ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ μολυβδοβούλου ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, περὶ τῆς ὁποίας αἱ λέξεις αὐταί, διὰ κεφαλαίων βυζαντινῶν γραμμάτων : «[ΜΗΡ]—ΘΥ. [Η]...—ΡΗΤΗΣΑ». Ἦτοι «[Μήτηρ] Θεοῦ [ἡ] [ἀγιορ]ήτησα (;)» ἢ ἡ Παρηγορήτισα (;). Ὄπισθεν δὲ αἱ ἑξῆς λέξεις εἰς τρίμετρον ἰαμβικόν : «† СΦΡΑ.—ΜΙΧΑΗ.—ΩΡΕΩ.—

1. Ἑλληνικά, ἔτος Β' (1928), σελίς 360. (Ἔτος 989).

2. Ἑλληνικά, ἔτος Β' (1928), σελίς 383.

3. Μαρίνου Κροστοῦ Τουρκογρακία, σελίς 174, 175.

4. Πρβλ. «Ὁ Κυθῆρων ταπεινὸς ἐπίσκοπος Μάξιμος» (αφωθ') ἐν *Μ. Γεδεὼν Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες*, Ἀθήναι 1938, σελίς 59.—«Ἀθανάσιος μοναχὸς καὶ εὐτελής διάκονος» ἐν Ἑλληνικά, ἔτος Α' (1928), σελίς 303.—«† Ὁ Πολυστύλου εὐτελής Πέτρος» ἐν Ἑκκλησιαστικῇ Ἀλήθεια, ἔτος ΙΘ' (1899), σελίς 406.—«Ἐν ἱεροδιακόνους ἐλάχιστος καὶ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος ἀνάξιος Λουκάς ὁ Νικαεὺς» ἐν *Προηγούμενου Εὐδοκίμου Ξηροποταμνοῦ Κατάλογος ἀναλυτικὸς τῶν χειρογράφων τῆς Βιβλιοθήκης τῆς ἐν ἀγίῳ Ὄρει... Μονῆς Ξηροποτάμου*, 1932, Θεσσαλονίκη, σελίς 39.

5. *Κ. Μ. Κωνσταντινουπόλου Βυζαντικὰ Μολυβδόβουλλα*, ἐν *Διεθνῆς Ἐφημερίς τῆς Νομισματικῆς Ἀρχαιολογίας*, τόμος Ε' (1902), σελίς 193.—*G. Schlumberger Sigillographie de l'empire Byzantin*, Paris 1884, p. 176.

ΕΠΙΣΚ. — ΠΟΥ». Δηλαδή «Σφρα[γ](ίς) Μιχαή(λ) Ὁρεῶν [ν] ἐπισκ[ό]που»¹.

Σημειώσεις: Σημειώτέον ἐνταῦθα, ὅτι εἰς «Συνοδικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν *Συνοδικὸν ἀγνώστου ἐπισκοπῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν*, συνταχθὲν τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ἀναφέρονται 13 ὀνόματα ἐπισκόπων, μετὰ τὰ ὀνόματα 23 μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν. Ὁ κατάλογος τῶν 13 ὀνομάτων ἔχει οὕτω: «† Διονυσίου καὶ Στεφάνου, Ἰωάννου καὶ Λέοντος, Μιχαήλ καὶ Ἰακώβου, Θωμᾶ καὶ Λέοντος, Μιχαήλ καὶ Φωκά, Λουκά καὶ Νικηφόρου καὶ Δημητρίου τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν ἐπισκόπων, αἰωνία ἡ μνήμη». Ἀτυχῶς ὅμως δὲν ἀναφέρεται ἡ ἐπισκοπή, τῆς ὁποίας ἱεράρχαι διετέλεσαν οἱ ὡς εἴρηται 13 ἐπίσκοποι. Κατὰ τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἀθηνῶν ὑπῆγοντο αἱ ἐπισκοπαὶ Εὐρίπου, Διαυλείας, Κορωνείας, Ἄνδρου, Ὁρεοῦ, Σκύρου, Καρύστου, Πορθμοῦ, Αὔλωνος, Σύρας, καὶ Κέω. Δὲν δύναται τις ὅμως μετὰ βεβαιότητος νὰ εἶπῃ ποῖαν ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐπισκοπῶν ἀνήκουσιν οἱ ἐπίσκοποι τοῦ καταλόγου τοῦ «Συνοδικοῦ, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχουσι πλήρεις ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι αὐτῶν. Γνωρίζομεν βεβαίως ἐπίσκοπον «Εὐβοίας Ἰωάννην» (μέσα τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος), καὶ «Εὐρίπου Λουκᾶν» (τέλος τῆς ἐνάτης ἢ ἀρχὰς τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος)², καθὼς ἐπίσης καὶ «Μιχαήλ Ὁρεῶν» (ἐνδεκάτη ἢ δωδεκάτη ἑκατονταετηρίς), καὶ «Λέοντα Πορθμοῦ» (787, Ζη Οἰκουμένη Σύνodos) ἀλλὰ, πρὸς τὸ παρόν, οὐδὲν τὸ βέβαιον δύναται νὰ λεχθῆ περὶ τοῦ ἐὰν τὰ συμπίπτοντα ὀνόματα ταῦτα, μετὰ τινων ὀνομάτων τοῦ καταλόγου τοῦ «Συνοδικοῦ», ἀνήκουσιν εἰς ἐπισκόπους Εὐρίπου ἢ Ὁρεοῦ ἢ ἄλλης ἐπισκοπῆς, ἐκ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ εὐρισκομένων καὶ ὑποκειμένων τῇ μητροπόλει Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν δωδεκάτην ἑκατονταετηρίδα³. Πάντως εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως, περαιτέρω, τὸ ὅτι εἰς τὸ «Συνοδικὸν» ἀναφέρονται «† Εὐδόμιος ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς καὶ ἀσκητὴς ὁ λάμπας ἐν πόλει Εὐβοίας»⁴, καὶ «† Δανιὴλ ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς καὶ ἀσκητὴς ὁ στυλῆτης ὁ ἐν τῇ Εὐβοίᾳ πόλει μονῆς τοῦ Καλυβίτου ἀσκήσας»⁵. Δεδομένου, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ πόλις Εὐβοία, μὴ ὑπάρχουσα σήμερον, εὐρίσκετο πλησίον τῶν Ὁρεῶν, δύναται τις νὰ κάμῃ μόνον ὑπόθεσιν, ὅτι ἴσως τὰ ὀνόματα τῶν 13 ἐπισκόπων τῆς ἀγνώστου ἐπισκοπῆς νὰ ἀνήκωσιν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Εὐρίπου (πρωτεύουσος πόλεως τῆς νήσου Εὐβοίας) ἢ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ὁρεῶν⁶.

1. Κ. Μ. Κωνσταντινούλου Βυζαντινὰ Μολυβδόβουλλα ἐν Διεθνῆς Ἐφημερίδος Νομιματικῆς Ἀρχαιολογίας, τόμος Θ' (1906), σελίς 67, καὶ τόμος Ι' (1907), σελ. 108. Περσλ. Ἑλληνικά, ἔτος Η' (1935), σελίς 384.

2. Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Θέμελη Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθῆναι 1952, σελ. 23-25.

3. † Πα. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου Τὸ Συνοδικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἔτος ΙΓ' (1937), σελ. 14, 26.

4. Κ. Α. Γουναροπούλου Ἱστορία τῆς νήσου Εὐβοίας, Θεσσαλονίκη 1930, σελίς 113. Ἐν ταῦθα ἀναφέρεται, ὅτι ἡ Εὐβοία ἀπήρξε πόλις ἐν τῇ βορειοδυτικῇ Εὐβοίᾳ, ἐρείπια τῆς ὁποίας πόλεως φαίνονται «κατὰ τὰς Λιχάδας νήσους».

5. Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἐνθα ἀνωτέρω, σελίς 15, καὶ σελίς 27-28.

6. Περσλ. γνώμη τοῦ προφῆν Λεοντοπόλεως Σωφρονίου: «Ἡ μνηστία τῶν ἀνωτέρω ἐν Εὐβοίᾳ διαλαμπάντων ἀσκητῶν θὰ βοηθήσῃ ἴσως πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἐπισκοπῆς εἰς ἣν ἀνήκει τὸ Συνοδικόν». Ἐπετηρίδι Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 28. Σημειώτέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Μ. Le Quien εἰς τὸ ἔργον του *Oriens Christianus* (τόμος Β', σελίς 203-204), πλὴν τοῦ Θεοφίλου καὶ τοῦ Φιλητοῦ Ὁρεῶν, ἀναφέρει εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν Ὁρεοῦ» καὶ τοὺς ἐπισκόπους «Διαυλείας καὶ Ταλαντίου Σωφρόνιον», «Ταλαντίου Δωρόθεον», καὶ «Χρυσάνθον Διαλείαν». (Περσλ. Νέος Ἑλληνομνήμων, τόμος Α' [1904], σελ. 38, ὁπόσημ. 3). Τέλος σημειώτέον, ὅτι ἐπὶ λατινοκρατίας, ὅτε ἠνάθησαν αἱ τρεῖς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπισκοπαὶ Αὔλωνος, Καρδοῦ, καὶ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

«Ὁ Ὠρεῶν Νικηφόρος» ὑπογράφει εἰς σιγιλιώδεις γράμμαμα περὶ τοῦ Σιναίου Ὄρους, ἐπὶ τοῦ Κων)πόλεως Ἱερεμίου, ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Κων)πόλει συγκροτηθείσης Συνόδου «ἐν ἔτει ζοε' Ἰνδ. δ' Αὐγούστῳ μηνί», ἥτοι τῷ 1567. Τῆς Συνόδου ταύτης μετέσχον ὁ Ἀλεξανδρείας Σίλβεστρος (1566—1590), καὶ ὁ Ἀντιοχείας Μιχαὴλ Ε' (1555—1567), σκοπὸς δὲ ταύτης ὑπῆρξεν ἡ διευθέτησις τοῦ Σιναϊτικοῦ λεγομένου ζητήματος τῶν πατριαρχικῶν θρόνων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων. Διὰ τοῦ εἰρημένου σιγιλιώδους γράμματος ἐκανονίσθη ὀριστικῶς ἡ θέσις τῆς ἱεράς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, καὶ ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἡγουμένου ταύτης καὶ Ἀρχιεπισκόπου Σιναίου Ὄρους. Εἰς τὸ ἐν λόγῳ γράμμα ὁ Ὠρεῶν Νικηφόρος ὑπογράφει τελευταῖος (23ος κατὰ σειρᾶν), συνυπογράφει δὲ καὶ ὁ «Πορθμοῦ Ἡσαίας», 21ος κατὰ σειρᾶν¹.

ΣΥΜΕΩΝ

Περὶ τοῦ Συμεῶν «πρὶν» (ἥτοι μέχρι τότε) ἐπισκόπου Ὠρεῶν πληροφορούμεθα, ὅτι «ἐν ἔτει ζρη'ῳ Ἰνδικτῶνος η'ης» (=1610 μ.Χ.) διὰ μεταθέσεως ἐγένετο μητροπολίτης Εὐρίπου, ἐπὶ πατριαρχοῦ Κων)πόλεως Νεοφύτου τοῦ Β'. Τὸ πατριαρχικὸν γράμμα εἰδήσεως περὶ αὐτοῦ, σφζόμενον ἐν τῇ ἐν Φωκίδι ἱερᾷ Μονῇ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ «τουπίκλιν Στειριώτου», ἔχει ὡς ἑξῆς²: «†Νεόφυτος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριαρχης.

† Ὁ τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἀγαθοποιεῖα μόνη παραγαγὼν Θεός, τριττὴν οὐσίαν κτισμάτων καὶ δημιουργημάτων παρήγαγε· δηλονότι τὴν μὲν ὄλως ἄυλον, ὡς ἡ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν λοιπῶν οὐρανίων δυνάμεων πέφυκε, τὴν δέ, ὄλως ὑλικήν, ὡς ἐνι οὐρανοῦ καὶ γῆ, καὶ τὸ ἐν μέσῳ σύστημα τε καὶ σύγκριμα· τὴν δὲ μικτήν, ἔκ τε τῆς αὐλίας καὶ ὕλης φημί, ὡς ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει κατασκευή. Τὸ μὲν οὖν γεῶδες τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι τὸ σῶμα, εἰκονίζει τὰ φθαετὰ ταῦτα καὶ γῆϊνα· τὸ δέ, ἐν ἀν-

¹ Ὠρεοῦ μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Εὐρίπου, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, λατῖνοι ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν ἐκβέβηκον ἐντότε καὶ τὴν ἐπισκοπὴν Εὐρίπου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὸ ποιμνιον τῆς αὐτῆς συγκληνευθείσης ἐπισκοπῆς Ὠρεῶν. Λατῖνους τινες ἀρχιεπισκόπους Ἀθηνῶν καὶ Εὐρίπου βλέπε εἰς τὸ ἔργον μου «Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων» (Ἀθῆναι 1952, σελ. 28-30). Περὶ δὲ τοῦ ἐπὶ λατινοκρατίας Ἀνθίμου μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ Εὐρίπου, καὶ προέδρου Κρήτης, τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ ἀντιπαπιστοῦ, βλέπε εἰς Ὁρθοδοξίαν, ἔτος ΚΖ' (1952), σελ. 70-75.

1. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, τόμος ΚΣΤ' (1927), σελ. 392, ἐν Γερ. Γ. Μαζαράκη Συμβολῇ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Γεωργίου Κρέμου Φωκικά, Ἱστορία τῆς ἐν Φωκίδι Μονῆς τοῦ ὁσίου Λουκᾶ τουπίκλιν Στειριώτου, τόμος Γ' «ἐν ᾧ ἐγγραφα ἀνέκδοτα», Ἀθῆναι 1880, σελίς 4—5.— Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθῆναι 1952, σελ. 35—36.

θρόπῳ αὐλον, ἤτοι ἡ ψυχὴ, ὑποτυποῖ τὰ ἀφθάρτα καὶ ἀθάνατα· ἀλλὰ τῶν μὲν φθαρτῶν καὶ γηίνων ἡ βασιλεία πάντως κατάρχει, καὶ περὶ ταῦτα καταγίνεται· τῶν δὲ ἀφθάρτων καὶ θείων, ἡ ἀρχιερωσύνη προΐσταται. Πλήν ὅσῳ ψυχῆς καὶ σώματος τὸ διάφορον, τοσοῦτον ἡ πνευματικὴ αὐτῆ ἀρχή, τῆς κοσμικῆς διενήνοχε καὶ διέστηκε· αὕτη γὰρ περὶ ἀφθάρτων καὶ τῶντι θείων καὶ νοερῶν, ὡς εἵπομεν καταγινομένη, μέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου γινώσκειται· καὶ τέλος καὶ σκοπὸν ἔχει τὸ καθαρτικαῖς καὶ θεωρητικαῖς μεθόδοις, καὶ διδασκαλίαις σῶσαι τὸν ἄνθρωπον... σωστ... τῶν ἐν κόσμῳ ἀναγκαιότερον. Οὕτως οὖν ἀναγκαιοτάτης τῆς ἀρχιερωσύνης οὔσης ἀπανταχοῦ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀγιωτάτη τῆς Εὐδρίπου μητροπόλις... ἀδίου ἀρχιερέως ἀμοιροῦσης τελέως εἰς τὸ αὐτῆς ἀξίως προστάτου, θανάτῳ πρὸ ὀλίγου τὸν οἰκεῖον ἀποβαλοῦσα, τούτου χάριν διὰ φροντίδος οὐ μικρᾶς ἡ μετριότης ἡμῶν ἔσχεν εὐρεῖν τὸν τῆς αὐτῆς προστασίαν καὶ ποιμαντορίαν ἱερωῶς ἀναδεξόμενον. Καὶ δὴ ψήφων κανονικῶν γεγενημένων, ὑπὸ τῶν καθευρεθέντων ἐνταῦθα ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἀνδριανουπόλεως Ἀνθίμου, τοῦ Λακεδαιμονίας Διονυσίου, τοῦ Αἴνου Μελετίου, τοῦ Λήμνου Κλήμεντος, καὶ τοῦ Προικονήσου Κλήμεντος, ἐπεὶ ἐξηλέχθη καὶ διεκρίθη, πρὸ τῶν ἄλλων, ὁ πρὶν θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ὁρεῶν Συμεῶν, ἀνὴρ ἀξιόλογος καὶ περιφανῆς ἐν ἀρετῇ, καὶ πᾶσι πνευματικοῖς χαρίσμασι κεκοσμημένος, καὶ ἱκανὸς εἰς προστασίαν λαοῦ, ἀπὸ ἐνούσης αὐτῷ πείρας, καὶ πνευματικῆς παιδείσεως. Τοῦτον λόγῳ μεταθέσεως ἀποκατέστησεν, ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, εἰς τὴν ἀγιωτάτην μητροπόλιν Εὐδρίπου, καὶ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐν αὐτῇ ψυχῶν ἐγκεχείρηκεν αὐτῷ. Ὅφειλε τοιγαροῦν ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Εὐδρίπου Συμεῶν, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἐπιλαβέσθαι αὐτῆς, καὶ πάσης τῆς ἐνορίας αὐτῆς, καὶ διδάσκειν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενον τοῦ Κυρίου λαόν, καὶ παραινεῖν καὶ εἰσηγεῖσθαι αὐτοῖς τὰ ψυχοφελῆ καὶ σωτήρια, ἔχων ἄδειαν ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους χειροτονεῖν, καὶ εἰς τὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίωμα προβιβάσειν, ἐπισκόπους χειροτονεῖν ἐν ὑπ' αὐτὸν ἐπαρχίᾳ, θείους καὶ ἱερούς ναοὺς καθιεροῦν, πνευματικούς πατέρας ἐγκαθιστᾶν, καὶ τᾶλλα πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν, μετὰ τε τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδροῦσαι (sic). Ἐπιλαβέσθαι δὲ καὶ τῶν προσόντων τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ κτημάτων, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς αὐτῶν προκοπῆς καὶ ἀυξήσεως. Ὅφειλόντων καὶ τῶν ἐκεῖσε ἐντιμοτάτων κληρικῶν, εὐλαβεστάτων ἱερέων, χρησιμωτάτων ἀρχόντων καὶ παντὸς τοῦ χριστωνύμου λαοῦ· ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων πείθεσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ, ἐφ' οἷς ἂν ἔχοι λέγειν αὐτοῖς εὐλόγοις καὶ σωτηριώδεσιν. Ἐτι δὲ παρέχειν αὐτῷ πάντα τὰ νενομισμένα ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, τὰ ἀπὸ τε κανονικῶν τῶν ἱερέων, συνοικεσίων, πανηγύρεων, ζητίας, καὶ τῶν ἄλλων, ἃ ἐξ ἀρχῆς δίδοσθαι ἐτάχθη ἐκάστῳ ἀρχιερεῖ, εὐλογίας χάριν. Καὶ γὰρ ὅστις ἐκ τῶν ἱερωμένων ἢ τῶν λαϊκῶν ἐναν-

τίος αὐτῷ κατὰ τι γένηται ὁ τοιοῦτος, ἱερεὺς μὲν ὢν, ἀργὸς ἔστω, λαϊκὸς δὲ ἀφωρισμένος καὶ ἀσυγχώρητος, ὡς ἀλαζόν καὶ ἀνυπότακτος καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐχθρὸς. Ὅθεν εἰς δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Εὐρίπου, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ πάσης Εὐβοίας, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀδελφῶ καὶ συλλειτουργῶ, ἐν ἔτει ζοιη'ῳ Ἰνδικτιῶνος η'ῳ: † Νεόφυτος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης»¹.

ΔΑΝΙΗΛ

Ἡ «πρώην» (ἦτοι μέχρι τότε) ἀρχιεπίσκοπος Ὁρεῶν Δανιήλ, κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ ἔτους 1626, ἐπὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως (τὸ δεύτερον πατριαρχεύοντος), ἐξελέγη μητροπολίτης Θηβῶν τῆς Βοιωτίας, εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτηθέντος Θηβῶν Μητροφάνους².

ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Διάδοχος τοῦ Ὁρεῶν Δανιήλ ὑπῆρξεν ὁ Δωρόθεος, «ὁ ἀπὸ Διακοφτοῦ». Τὸ σωζόμενον ὑπόμνημα ἐκλογῆς του φέρει χρονολογίαν 28 Ἀπριλίου τοῦ 1626. Καλεῖται ἐν αὐτῷ ἀρχιεπίσκοπος Ὁρεῶν, καὶ ἀναφέρεται ὡς διάδοχος τοῦ μετατεθέντος εἰς τὴν μητρόπολιν Θηβῶν Δανιήλ, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω³.

(Συνεχίζεται)

1. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἀνωτέρω κείμενον τοῦ Γράμματος δημοσιεύεται ἐνταῦθα ἄνευ τῶν ὀρθογραφικῶν ἐν αὐτῷ λαθῶν.

2. Κ. Ν. Σάθα Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμος Γ', ἐν Βενετίᾳ 1872, σελ. 564. Πρβλ. *Παλίρροια* (Ἐφημερίς Χαλκίδος), ἔτος 1915, ἀρ. φύλλου 1380. Πρβλ. Γ. Α. Τσεβᾶ, Ἐπισκοπικὸς Κατάλογος Θηβῶν, ἐν Ἐπιτηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἔτος ΙΓ' (1937), σελ. 399, καὶ ἔτος ΙΒ' (1936) σελίς 177.

3. Κων. Σάθα Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμος Γ', ἐν Βενετίᾳ 1872, σελ. 564—565. Ἐπιτηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, ἔτος ΙΒ' (1936), σελ. 243. *Μανουὴλ Γεδεών* Πατριαρχικαὶ Ἐφημερίδες, Ἀθήναι 1938, σελίς 97. Σημειωτέον, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ἦτοι ἐπὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως (τὸ δεύτερον πατριαρχεύοντος) ἤρξαστο ἡ ἀπὸ Χριστοῦ χρονολόγησις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνῶ προηγουμένως εἶχε καθιερωθῆ ἡ ἀπὸ κτίσεως κόσμου (5508 ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι Χριστοῦ), καὶ κατ' Ἰνδικτιῶνας. «Ἐπισήμως τὰς δύο αὐτὰς ἐποχὰς ἀντικατέστησε διὰ τῆς ἀπὸ Χριστοῦ Γεννήσεως ὁ Λούκαρις, ὅστις κατὰ τὴν δευτέραν του πατριαρχεῖαν, ἐν πέντε συνοδικαῖς πράξεσι κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1623 χρονολογεῖ κατὰ Χριστόν. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὴν γνώμην τοῦ Λουκάρεως δὲν συνεμερίζοντο καὶ οἱ ἄλλοι τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἰθύνοντες, διότι ὀλίγα μόνον φέρουσι τὴν Διονυσιακὴν ἐποχὴν, οἷα τὰ ὑπομνήματα τῆς ἐκλογῆς Δωροθέου Ὁρεῶν, Μακαρίου τοῦ Ἀνδρου, Νεοφύτου τοῦ Βελλᾶς, καὶ Ἀριστοφύρου τοῦ Ἰμβρου. Ἄλλ' ὁ Λούκαρις κατὰ τὴν τρίτην του πατριαρχεῖαν ἐθέσπισεν ὀριστικῶς αὐτὴν, καὶ ἔκτοτε ἐκράτησε προσημειομένης καὶ τῆς κατ' Ἰνδικτιῶνας χρονολογήσεως ἄνευ ἐνδείξεως τοῦ κύκλου τούτου». Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, τόμος Ε' (1910), ἔτος Γ', σελίς 78, καὶ ὑπόσημ. 1.